

2026, Vol. 7(2), 367-385
© The Author(s) 2026
Article reuse guidelines:
<https://dergi.bilgi.edu.tr/index.php/reflektif>
DOI: 10.47613/reflektif.2026.282
Article type: Research Article

Received: 30.03.2026
Accepted: 19.05.2026
Published Online: 18.06.2026

Sıla Demirci*

Duygularla Düşünmek: Türkiye’de Kadın Cinayeti Haberlerine Kronik Tanıklığın Otoetnografisi

Thinking with Emotions: An Autoethnography of Chronic Witnessing of Femicide in Turkey

Öz

Otobiyografinin bir çeşidi olarak değerlendirilen otoetnografi, araştırmacının kendi deneyimlerine odaklanarak bu deneyimleri etkileyen sosyal ve kültürel anlayışı değerlendirmeye açmasıdır. Bu çalışma, Türkiye’de kadın cinayetlerine kronik tanıklığı, kişisel yaşamışığım (auto) aracılığıyla sosyal ve kültürel (ethno) anlamda açıklamak ve çözümlenmek (graphy) amacıyla acı, öfke ve korku duyguları ile feminist bilinç oluşumu üzerine otoetnografik bir anlatıdır. Bu çalışma, on beş yaşında Özgecan Aslan cinayetine tanıklık ettiğim andan lisans döneminde 2000’den fazla kadın cinayeti haberini veri olarak işlediğim döneme uzanan yaşadıklarımı kadın cinayeti haberlerine maruziyetimi sosyal ve kültürel olarak anlama ve açıklamayı ve bugünün diliyle yeniden değerlendirmeyi amaçlıyor. Kadın cinayeti haberlerine tanıklık sonrası süreçte yaşananları benim hikayem üzerinden anlatarak Türkiye’de buna her gün tanıklık eden kadınlar olarak kolektif bir deneyimin bir parçası olabileceğine inanıyorum. Bu tanıklığı Sara Ahmed’in (2014) *Duyguların Kültürel Politikası* adlı eserindeki duygu analizi çerçevesinde ele alıyorum.

367

Abstract

Considered a form of autobiography, autoethnography is the researcher’s focus on their own experiences to open up for evaluation the social and cultural understanding that affects these experiences. This study is an autoethnographic narrative on pain, anger, and fear emotions and feminist consciousness formation, aiming to explain and analyze (graphy) chronic witnessing of femicides in Turkey through my personal lived experience (auto) in social and cultural (ethno) terms. This study aims to understand and explain my exposure to femicide news socially and culturally, spanning from my witnessing of Özgecan Aslan’s murder at age fifteen to the period during my undergraduate years when I processed over 2000 femicide news stories as data. By narrating what was experienced in the process following witnessing femicide news through my story, I believe it can be part of a collective experience as women who witness this every day in Turkey. I address this witnessing within the framework of Sara Ahmed’s (2014) analysis of emotions in her work *The Cultural Politics of Emotion*.

Anahtar Kelimeler

Kadın cinayetleri, otoetnografi, feminist bilinç

Keywords

Femicide, autoethnography, feminist consciousness

* TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, silaademirci@outlook.com, ORCID: 0000-0002-5025-0644.

Giriş

Türkiye’de kadın cinayetleri, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin en uç ve geri dönüşsüz biçimini temsil eder (Taşdemir Afşar, 2016). Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun verilerine göre yalnızca son on yılda binlerce kadın erkekler tarafından öldürülmüş, yüzlerce kadının ölümü ise “şüpheli” olarak kayıtlara geçmiştir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2026). Akademik araştırmalar, 2000-2019 yılları arasında yalnızca haber kaynaklarından derlenen verilerde 1.744 kadın cinayeti vakasının belgelendiğini göstermektedir (Erbaydar ve ark., 2022). Erükçü ve ark. (2024), 2011-2019 yılları arasında 1.777 kadın cinayeti vakasını analiz ederek, her iki kadından birinin kendi hayatına dair kararlar verdiğinde öldürüldüğünü ortaya koymuştur. Bu sayılar yalnızca Türkiye’de kadın cinayetlerinin sistematik ve yapısal bir sorun olduğunu değil, aynı zamanda kadınların gündelik yaşamlarında karşı karşıya kaldıkları ölümcül tehdidin boyutunu da göstermektedir.

Kadın cinayetlerinin medya temsili, bu şiddetin toplumsal algısını şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Medya, toplumların sosyal sorunlara ilişkin algılarını biçimlendiren ve bu sorunlar hakkında kamuoyu oluşturan başlıca araçlardan biridir (Basdogan ve ark., 2021). Türkiye’de kadın cinayetlerinin medyada temsili üzerine yapılan araştırmalar, haberlerin çoğunlukla kadınların sorumluluğuna odaklandığını, failin eylemlerini haklı çıkaracak hafifletici faktörleri öne çıkardığını ve cinayetleri bireysel olaylar olarak çerçeveleyerek yapısal şiddeti görünmez kıldığını ortaya koymaktadır. Basdogan ve arkadaşlarının (2021) yaşlı kadınların öldürülmesine ilişkin 66 ana akım medya haberini analiz ettiği çalışma, Türkiye’deki medya içeriklerinin yaşçı ve cinsiyetçi önyargıların mağduru ahlaki açıdan kınanabilir ya da sorumlu olarak tasvir ettiğini, faile ise sempati ve sorumluluk muafiyeti tanıdığını göstermiştir. Bu medya temsili, kadın cinayetlerini rastlantısal, öngörülemez olaylar olarak sunar ve failsiz bir şiddet anlatısı kurma rolü üstlenerek politika değişikliğini engellemektedir.

Dolaylı travmatizasyon (vicarious trauma) literatürü, şiddet anlatılarıyla profesyonel bağlamda karşılaşmanın psikolojik maliyetlerini açıklar. Pearlman ve MacIan (1995), travma terapistleri üzerinde yaptıkları çalışmada dolaylı travmanın dünya görüşünü değiştiren, benlik algısını dönüştüren ve güvenlik hissini sarsan etkilerini ortaya koymuştur. Moran ve Asquith (2020), araştırmacıların maruz kaldığı dolaylı travmanın yalnızca görüşme süreçlerinde değil, veri kodlama ve analiz süreçlerinde de ortaya çıktığını ve araştırmacının konu ile kişisel bağının olduğu durumlarda bu maliyetin daha büyük olabileceğini bildirmiştir. Son yıllarda yapılan nörobilimsel araştırmalar ise başkalarına yönelik şiddete tanıklık etmenin bağımsızlık sistemini aktive ettiğini, beyin ağlarını yeniden yapılandırıldığını ve kronik sağlık sorunlarına katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur (Lux ve ark., 2026). Bununla birlikte, bu literatürde dolaylı travmatizasyon genellikle klinik kavramlarla (ikincil travmatik stres, merhamet yorgunluğu) ele alınmakta ve çoğunlukla profesyonellerin deneyimleriyle sınırlı kalmaktadır. Türkiye’de yaşayan kadınların büyük çoğunluğunun her gün haberlerden, sosyal medyadan, çevrelerinden

kadın cinayetlerine tanıklık ettiği gerçeği göz önüne alındığında bu deneyimin toplumsal bir konum ve feminist bilgi üretim pratiği olarak yeterince tartışılmadığı görülmektedir.

Feminist araştırma metodolojisi, geleneksel araştırma yaklaşımlarının bilgi üretimindeki iktidar ilişkilerini ve araştırmacının konumunu görünmez kılan varsayımlarını sorgulamaktadır (Reinharz, 1992). Otoetnografi, araştırmacının kendi deneyimlerini kültürel analiz için bir giriş noktası olarak meşrulaştıran ve “kişisel olanın politik olduğu” ilkesini radikal bir biçimde hayata geçirme potansiyeli taşıyan bir araştırma yaklaşımıdır (Ellis ve ark., 2011). Son yıllarda maruz kalınan şiddeti aktarmak amacıyla otoetnografinin kullanımının arttığı ve araştırmacıların kendi deneyimlerini akademik bilgi üretiminin bir parçası olarak konumlandırmaya başladığı görülmektedir. Boesten ve Gavilán (2024), cinsel şiddet araştırmalarında otoetnografinin gücünü tartışırken, farklı epistemolojik konumlanışların bilgiye nasıl farklı erişimler sağladığını ve araştırmacıların kişisel deneyimlerinin etik ve metodolojik çıkarımlarını da incelemiştir. Morrow (2024), siyahi feminist otoetnografi kullanarak kişiler arası şiddet deneyimlerinin kesişimsel boyutlarını ortaya koymuş ve bu metodolojinin şiddet uğrayan özne için güçlendirme, güç ve destek alanlarını belirleme potansiyelini vurgulamıştır. Ancak Türkiye bağlamında, kadın cinayetlerine kronik tanıklık deneyimini otoetnografik bir yaklaşımla ele alan çalışmalar son derece sınırlıdır.

Bu çalışmada acı, öfke ve korkuyu birbirinden ayrı ve birbirini dışlayan duygular olarak değil, birlikte var olan, birbirini besleyen ve dönüştüren, feminist bilincin ve politik öznenin oluşumunda eşzamanlı rol oynayan duygular olarak ele alıyorum. Bununla beraber bu iç içe geçmişliği sorguluyorum. Kadın cinayetlerine tanıklık eden ben’in yaşadığı acı, öfke ve korkunun bedenimde nasıl şekil aldığını Ahmed’in (2014) duygu politikası çerçevesinde yeniden değerlendirmeye alıyorum. Aynı zamanda Türkiye’de kadın olarak yaşamının gündelik gerçekliğini açıklamak, kronik tanıklık deneyiminin bedenimdeki izlerini sinsi travma kavramı (Root, 1992) ile açıklamaya çalışıyorum. En önemlisi ise kadın olarak ele almaya cesaret ettiğim bu deneyimleri bugün burada araştırmacı ve psikolog olarak nasıl anlamlandırıyor ve bu sorguları yazmaya hazırlanırken neleri soruşturuyorum, bunları inceliyorum.

Çalışma şu şekilde organize edilmiştir: İkinci bölümde çalışmanın kuramsal çerçevesi aktarılmıştır. Üçüncü bölümde otoetnografik araştırma yöntemi, veri kaynakları ve analiz süreci açıklanmakta ve araştırmacının konumu feminist epistemoloji çerçevesinde tartışılmıştır. Dördüncü bölümde, on beş yaşında Özgecan Aslan cinayetine tanıklık ettiğim andan lisans dönemimde 2000’den fazla kadın cinayeti haberini veri olarak işlediğim dönemden bugüne uzanan otoetnografik anlatım sunulmakta ve anlatım esnasında tartışılmıştır. Beşinci bölümde ise çalışmanın temel çıkarımları özetlenmekte ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

Kuramsal Çerçeve

Ahmed’in (2014) *Duyguların Kültürel Politikası* adlı eseri bu çalışmanın kuramsal temelini oluşturmaktadır. Ahmed, “Duygular nedir?” sorusunun ötesine geçerek “Duygular ne ya-

par?” sorusunu sormuştur (Ahmed, 2014: 14). Bu soru ile duygular, bireysel içsel durumlar olmanın ötesine konumlandırılarak bedenler ve dünyalar arasında dolaşan, yüzeyleri biçimlendiren, sınırlar yaratan, yapışan kültürel ve politik güçler olarak yeniden konumlandırılmıştır. Ahmed’e göre duygular performatiftir. Yani sadece dünyayı tanımlamaz, dünyayı *yaparlar* (Ahmed, 2014: 242). Duyguların bir bedende barınmadığını, bedenler arasında dolaştığını öne süren Ahmed, bu dolaşımı “tesir ekonomileri” kavramıyla açıklar. Göstergeler arasındaki harekette duygusal değer birikir, yoğunlaşır ve bazı nesnelere “yapışır” (Ahmed, 2014: 62-63).

Ahmed’in acı, korku ve öfke analizleri, kadın cinayetlerine tanıklık deneyimini anlamlandırmak için bana kritik bir çerçeve sunmuştur. Ahmed’e göre acı, dünyada nasıl ikamet ettiğimizle, meskenlerimizi oluşturan yüzeyler, bedenler ve nesnelere nasıl bir ilişkide olduğumuzla bağlantılıdır (Ahmed, 2014: 41). Acı “bir şey hakkında”dır ve nesnelere yapışır. Bu yapışma ile belirli kelimeler ve göstergeler acıyı çağrıştırır hale gelir. Acı deneyimi, kişisel olarak yaşansa bile *özel değildir*. Acının görünen yalnızlığı, ona tanıklık edecek birine duyulan ihtiyacı ortaya çıkarır (Ahmed, 2014: 45). Ahmed’e göre acı duyumsaması *anuların* derin tesiri altındadır. Kişi bir başkasıyla karşılaşınca geçmişte yaşadığı bir travmayı hatırlayıp acı duyabilir ya da bir acısı olduğunda eski acılarının içinde buna benzer olanları arayarak neyin tanıdık neyin yabancı olduğunu karşılaştırabilir (Ahmed, 2014: 42-43). Benim anlatımında, kadın cinayeti haberlerine tanıklığım bağlamında her yeni cinayet haberi önceki tüm kadın cinayetlerini çağırır.

Korku ise Ahmed’e (2014) göre cisimleşmiş bir deneyimdir. Bedenin küçülmesine neden olur, bazı bedenleri dünyada daha az yer kaplasınlar diye küçültür, kısıtlar (Ahmed, 2014: 90). Korku gelecekteki bir acı beklentisidir. Bize yaklaşan bir nesne, gelecekte yaralayacağını düşündüğümüz bir tehditi yansıtır. Ahmed (2014), Stanko’nun (1990) kadınların kamusal alanlara erişiminin kadınsı yaralanabilirlik beyanlarının dolaşımıyla kısıtlandığı söylemini, korkunun yalnızca bireysel bir tepki değil, bedenler arasında dolaşan, yapışan ve bazı bedenlerin hareketliliğini kısıtlarken diğerlerinininkileri genişleten bir tesir politikası olduğu şeklinde yeniden değerlendirmiştir (Ahmed, 2014: 85-93). Ahmed’e göre korku bir bedenden diğerine geçebilir. O halde Türkiye’de kadın cinayetleri ve kadın cinayeti haberleri, bu korku ekonomisinin en somut kaynaklarından birini oluşturma potansiyeli taşır. Her yeni cinayeti (haberi), kadın bedenlerini biraz daha küçülten, hareket alanlarını biraz daha daraltan bir korku birikimi yaratır. Sonraki bölümlerde anlatacağım üzere benim bağlamında bu, bir annenin korkusunun kızının bedenine yapışmasıyla ortaya çıkmıştır.

Ahmed (2014) öfkeyi feminist politikalar bağlamında acıdan bağımsız düşünülemediğini ifade eder. Öfke, acının yorumlanmasıdır (Ahmed, 2014: 218). Acıya herkes öfkeyle karşılık vermez ancak öfkeli olmak, yanlış giden bir şeylerin olduğunu düşünmek anlamına gelir. Acıya verilen tepki olarak öfke, incinmenin rastlantısal değil yapısal bir şiddet olarak değerlendirilmesini gerektirir. Ahmed, Lorde’un siyahi kadınların ırkçılığa karşı öfkesini analiz ederek öfkenin bilgi ve enerji dolu olduğunu, geleceğin hizmetinde eyleme dönüştürülürse öz-gürleştirici olduğunu vurgular (Lorde, 1984; Ahmed, 2014: 219). Ancak Ahmed, aynı zaman-

da umut olmadan öfkenin çaresizlik ya da yorgunluk hissine dönüşebileceği konusunda uyarır (Ahmed, 2014: 231). Feminist öfke, karşı olduğu şeyi adlandırır, nesnesini yaratır. Diğer bir deyişle patriyarki, toplumsal cinsiyet hiyerarşisi, erkek şiddeti gibi kategoriler öfkenin yorumlayıcı çalışmasıyla görünür hale gelir. Ama öfke nesnesine yapışık kalmak zorunda değildir. Öfkenin kendisi geleceğe, yeni olasılıklara ve dönüşüme açılabilir (Ahmed, 2014: 232-233).

Ahmed'in sunduğu bu temel analitik çerçevenin yanı sıra bu deneyimin kolektif ve ilişkisel boyutunu anlamlandırabilmek ve aktarabilmek için ek kavramsal araçlara ihtiyaç duydum. Butler'ın yas ve beden ilişkisine dair çalışması, kadın cinayeti haberlerine tanıklığın yalnızca bireysel bir acı deneyimi olmadığını, bedenler arası bağımlılık ve ortak kırılabilirlik üzerinden şekillenen politik bir deneyim olduğunu anlamamı mümkün kıldı. Butler, yas ve beden ilişkisini açıklarken bedensel kırılabilirlik (*vulnerability/precariousness*), karşılıklı bağımlılık (*interdependency*) ve güvencesizlik (*precarity*) kavramlarından yararlanır. Butler'a göre (2004: 20-21) beden, doğası gereği başkalarına açık ve savunmasızdır. Tenimiz ve etimiz bizi başkalarının bakışına ve temasına maruz bırakmakla beraber aynı zamanda potansiyel şiddete karşı açık ve savunmasız kılar (Butler, 2004: 4-5). Bu bedensel kırılabilirlik, insanın yalıtılmış ve özerk bir varlık olduğu yanlışını yıkar. Çünkü hayatta kalmamız, çoğu zaman isimlerini bilmediğimiz, kendi irademizle seçmediğimiz "ötekiler"le olan zorunlu ilişkilerimize bağlıdır (Butler, 2004: 26-28)

Yas tutma deneyimi, bu temel gerçekliği en çıplak haliyle açığa çıkarır. Birini kaybettiğimizde, sınırları kesin olarak çizilmiş bir ben olduğumuz yanlışını yıkar. O kişiyle olan bağlarımızın aslında bizi biz yapan şey olduğunu fark ederiz. Butler'ın ifadesiyle, ilişkilerimiz yüzünden birbirimizde "çözülür ve dağılırız" (*undone*) (Butler, 2004: 22). Ancak Butler, bu evrensel bedensel kırılabilirliğin politik olarak eşitsiz dağıtıldığını vurgular (Butler, 2009: 24). Güvencesizlik (*precarity*) olarak adlandırdığı bu durum, bazı bedenlerin ve hayatların korumasız bırakılarak kasıtlı bir şekilde tehlikeye, yoksunluğa ve şiddete terk edilmesini anlatan politik bir kavramdır (Butler, 2009: 25). Aynı zamanda Butler'a göre bir yaşamın "yası tutulabilir" (*grievable*) olması, o yaşamın bedensel kırılabilirliğinin ve başkalarına olan bağımlılığının ne ölçüde tanındığıyla doğrudan ilişkilidir (Butler, 2009: 27). Sonuç olarak, bedensel varoluşumuzun ötekilerin elinde olması bizi yaralanmaya ve şiddete açık hale getirir de bu kırılabilirliği ve kayıp deneyimini kabul etmek, etik bir siyasi sorumluluğun temelidir. Yas ve keder, bu ortak insan kırılabilirliğini fark etmemize olanak tanıyarak bizi yıkıcı bir intikam arayışından uzaklaştırma yoluyla şiddet döngülerini durdurabileceğimiz yeni bir siyaset ve topluluk hayal etmeye davet eder (Butler, 2004: 21).

Ahmed ve Butler'ın sunduğu kavramsal çerçeveler, kadın cinayeti haberlerine tanıklığın politik ve duygusal boyutlarını anlamayı mümkün kılarırken Root'un sinsi travma kavramı bu tanıklığın psikolojik ve bedensel maliyetini kavramsallaştırmak için önemlidir. Root (1992), sinsi travmayı, tek başına travmatik sayılmayacak ancak birikimli etkisiyle yıkıcı olan, gündelik hayatın içine sinen *kronik bir yaralanma* olarak tanımlar. Geleneksel travma teorileri, genellikle tek ve belirgin bir travmatik olaya odaklanır. Root'un kavramsallaştırması ise baskı

altındaki grupların yaşadığı süreğen ve sistematik ayrımcılık/şiddet deneyimlerinin birikimli etkisini merkeze alır (Root, 1992). Root'un çerçevesi, doğrudan maruz kalınan ayrımcılık ve baskıyla sınırlı değildir. Baskı altındaki grupların yaşadığı şiddete dolaylı ama kronik biçimde tanıklık etmenin kümülatif etkisini de kapsar. Root'un çerçevesi, dolaylı travmatizasyon literatürüyle birlikte okunduğunda kadın cinayeti haberlerine tanıklığın hem profesyonel bağlamlarda hem de gündelik yaşamda nasıl bir maliyet yarattığını anlamayı mümkün kılmak için önemlidir.

Bu üç kuramsal perspektifin bir araya gelmesi, kadın cinayeti haberlerine tanıklığıma yalnızca bireysel bir duygulanım olarak ele almamın ötesine taşımış ve bedenler arası dolaşan tesir ekonomileri içinde şekillenen ve birikimli travmatik etkiler yaratan politik bir süreç olarak kavramsallaştırmamı sağlamıştır. Sonraki bölümlerde, bu kavramsal araçları kullanarak kendi otoetnografik anlatımı nasıl analiz ettiğimi ve bu kronik tanıklığın gündelik yaşamımda nasıl somutlaştığını ayrıntılandıracağım.

Yöntem

Bu çalışmada, Türkiye'de kadın cinayetlerine ve kadın cinayeti haberlerine tanıklık etmenin acı, öfke ve korku deneyimlerimi nasıl şekillendirdiğini ve bu deneyimin feminist-araştırmacı-psikolog kimliğimi nasıl bilgilendirdiğini incelemek amacıyla otoetnografik araştırma yöntemini benimsedim. Otoetnografi; kişisel deneyimi, kültürel deneyimi anlamak için sistematik biçimde betimlemeyi ve çözümlemeyi amaçlayan bir araştırma ve yazım yaklaşımıdır (Ellis ve ark., 2011: 273). Bu yaklaşım, araştırma yapmanın ve başkalarını temsil etmenin yerleşik biçimlerini sorgular. Araştırmayı politik, toplumsal açıdan adil ve bilinçli bir eylem olarak ele alır. Otobiyografi ve etnografinin ilkelerini birleştiren otoetnografi hem bir süreç hem de bir ürün olarak işlev görür (Ellis ve ark., 2011: 273).

Bu çalışmada otoetnografiyi seçmemin birbirine bağlı üç gerekçesi vardır. Birincisi, kadın cinayeti haberlerine kronik olarak tanıklık eden öznenin deneyimi mevcut literatürde büyük ölçüde görünmezdir. Ahmed'in vurguladığı gibi, duyguların özel alana indirgenmesi kamusal boyutlarını ve sosyal hayatı düzenlemedeki rollerini gizler (Ahmed, 2014: 23). Otoetnografiyi, bu sessizleştirilmiş deneyime ses vermeyi ve duyguları özel alandan kamusal alana taşımayı mümkün kılmak amacıyla benimsedim. İkincisi, araştırmacı ve psikolog olarak "nesnel olma" baskısı ile kendi acımı, korkumu, öfkemi yaşamak arasındaki gerilimi yansıtarak nesnellik mitini sorgulamak istedim. Otoetnografi aracılığıyla kendini açmanın (self-disclosure) hem bireysel hem de psikoloji alanı için dönüştürücü gücünü bu çalışma aracılığıyla incelemeyi amaçladım. Üçüncüsü ise otoetnografinin gerçekliği bulmaya ya da somut bir kanı ortaya koymaya çalışmak yerine araştırmacıyı ve yaşadığı dünyayı daha iyi bir yer haline dönüştürme çabasıydı (Holman-Jones, 2005; Canbolat, 2022: 216).

Veri Kaynakları ve Analiz

Otoetnografik araştırmada veri, araştırmacının kendi bedensel, duygusal ve bilişsel deneyiminden doğar (Ellis ve ark., 2011). Bu çalışmada veri seçimi Denzin'in (1988) *epifani* kavramından yararlanılarak yapılmıştır. Epifani, bireyin mevcut anlam çerçevesini sarsan ve yeni bir farkındalık düzeyine geçişine neden olan kritik anlardır. Bununla beraber Chubin'in (2014) vurguladığı gibi, bu anları deneyimlerken onları epifani olarak yaşadığımı söylemem mümkün değil (Chubin, 2014: 189). Bu deneyimleri şu anki teorik ve analitik konumumdan geriye bakarak epifani olarak adlandırıyorum.

Bu doğrultuda üç temel veri kaynağından yararlandım. Bunlar sırasıyla şöyledir:

İlk veri kaynağım on beş yaşındayken Özgecan Aslan cinayetini haberlerden öğrendiğim anın belleğimdeki izidir. O an, kadın cinayetlerinin benim için soyut bir kategori olmaktan çıkıp somut bir tehdiye dönüştüğü, feminist bilincimin şekillenmesinde dönüm noktası olan bir deneyimdir. Hem hatırladıklarımı hem de unuttuklarımı içeren bu bölümde, Ellis ve arkadaşlarının (2011) belirttiği gibi “gerçek” olarak hatırladığımız hikâyenin temsil etme gücünün değişkenliğini kabul ediyorum. Lise döneminde hazırladığım 8 Mart panosunun fotoğrafı da bu an'ın üzerine düşünürken aklıma gelen ve sonrasında dahil edilen ek bir veri kaynağıdır. İkinci veri kaynağım lisans döneminde asistanlık yaptığım araştırma sürecinden aklımda kalanlar ve o dönem tuttuğum notlardır. İki binden fazla kadın cinayeti haberi okumam ve kodlamam gereken bu dönemde yazdıklarım, gündelik rutinin kendisinin travmatik hale geldiği bir süreci aktarırken kronik maruziyetin bedenime nasıl yansıdığını da ele aldım. Üçüncü veri kaynağım psikolog kimliğime dair birkaç senedir zihnime takılanlardır. Feminist bir psikolog ve araştırmacı olmak isteyen bir kadın olarak olası şiddet anlatılarına tanıklık edecek olan ben'in hâkim nesnellik anlayışını sorgulamasını ele alıyorum. Kadın, araştırmacı ve psikolog kimliklerimin keşiştiği ve her birinin farklı “nesnellik” baskısıyla karşı karşıya kaldığı deneyimleri (kadın olarak “fazla duygusal olmamam”, araştırmacı olarak “veriyle arama mesafe koymam”, psikolog olarak “kendimi olabildiğince az açmam” beklentileri arasındaki gerilim) yazdıkça keşfettiğim bir alan haline geldi.

Bu veri kaynaklarını seçmemin metodolojik gerekçesi, bu dönüşümsel anların sıradan deneyimlerde gizli kalan iktidar ilişkilerini, duygusal emek süreçlerini ve öznel inşasını görür-nür kılmasıdır. Bu anları şu anki teorik ve duygusal konumumdan geriye bakarak yorumluyorum. Bu da belleğin kesintili ve seçici oluşunu dile getirmeyi mecburi kılıyor. Bununla beraber ben bu kısmi perspektifin görüşümün güvenilirliğini azaltmadığımı aksine konumumu açıkça belirttiğim için hesap verebilir kıldığımı söylüyorum. Haraway'ın (1988: 583) vurguladığı gibi, konumlanmış bilgi, hiçbir yerden görme iddiasının aksine nereden gördüğünü bilir ve bu nedenle hesap verebilir bilgidir.

Veri analizi sürecinde, otoetnografide yazmanın kendisinin analitik bir pratik olduğu (Richardson, 2000) anlayışından hareket ettim. Ellis ve Bochner'ın (2000) ifade ettiği gibi, otoetnografide analiz yazma esnasında gerçekleşir. Bu nedenle veri seçimi, analiz ve yazma birbirin-

den ayrı aşamalar değil, iç içe geçmiş ve döngüsel bir süreç olarak ilerlemiştir. Veri analizi, çoklu yazma döngüleri aracılığıyla derinleştirilmiştir. İlk aşamada belirlediğim anılarımı kronolojik sırayla ve mümkün olduğunca ayrıntılı bir biçimde yazdım. İkinci aşamada bu ilk metni teorik çerçevelerle birlikte okuyarak analitik notlar aldım ve tekrarlı okumalarla yinelenen anlamları fark ettim. Bir başka deyişle, hangi deneyimin Ahmed'in hangi kavramıyla yankılandığını, Butler'ın hangi argümanının hangi anımı aydınlattığını ve Root'un çerçevesinin neyi görünür kıldığını not ettim. Üçüncü aşamada bu analitik notlardan hareketle metni yeniden yazdım.

Bu süreç boyunca yalnızca deneyimlerimi değil, bu deneyimleri nasıl analiz ettiğimi, hangi teorik çerçeveleri neden seçtiğimi ve belleğimin nasıl seçici çalıştığını da sürekli sorguladım. Geçmişin ve bugünün duygusu, bedensel duyular ve bilişler birbirinden ayrı ancak sürekli birbirine çekilen katmanlar olarak bir araya geldi ve yazma pratiğimi mümkün kıldı.

Araştırmacının Konumu

Haraway'in (1988) feminist nesnellik anlayışı, bu çalışmada ben'im metodolojik konumumu anlamak için kritik bir çerçeve sunar. Haraway, nesnelliği reddetmez. Onu yeniden tanımlar ve geleneksel "hiçbir yerden görme" iddiasının yerini "*bir yerden görme*"nin alması gerektiğini aktarır. Haraway'e göre (1988: 581) tüm görme *bedenlenmiştir* ve "sadece kısmi perspektif nesnel görüyü vaat eder" (1988: 583). Ben bu çalışmayı Türkiye'de bir kadın olarak yazıyorum. On yıldır okuduğum her kadın cinayeti haberi, bedenimin dünyada nasıl konumlandığını, kamusal alanda nasıl hareket ettiğimi, gecenin hangi saatinde sokakta yürüyebileceğimi şekillendiren "*şeylerden*" biridir. Bu konumum, kadın cinayeti haberlerini "uzaktan", "nesnel" bir gözlemci olarak okumamı olanaksız kılar. Haraway'in çerçevesinde bu "mesafesizlik" bir kusur olarak okunmamalıdır. Bunun yerine görüşümün güvenilirliğinin kaynağı olarak okunduğunda bilgiyi anlamlandırmanın bir yolu olarak meydana gelir.

Bu çalışmada sunduğum otoetnografik anlatı, Türkiye'deki tüm kadınların kadın cinayetlerine tanıklık deneyimini temsil etme iddiası taşımaz. Bu, lisans eğitimi sırasında feminist teoriyle tanışan, Ankara'da yaşayan, akademik kaynaklara erişimi olan, orta sınıf bir kadın-araştırmacı-psikolog'un *kısmi* perspektifidir. Konumumu bilen, sınırlarımı kabul eden ve tam da bu nedenle sorumlu olan bir bilgi üretme pratiğimidir.

Hikayem

Anımsadığım İlk Temas: Özgecan Aslan Cinayeti Haberi

2015 yılı, Türkiye'de kadın hareketinin yeni bir ivme kazandığı ve feminist kolektif eylemliliğin kamusal görünürlüğünün radikal biçimde arttığı tarihsel bir dönemdir. Bu dönemde gerçekleşen Özgecan Aslan cinayeti, sosyal medya üzerinden yayılan kitlesel öfke ve yasla birlikte kısa sürede ülke çapında sarsıcı bir sokak hareketliliğine dönüşmüştür. Sarıtaş (2015), bu

toplumsal hareketliliğin Türkiye’deki feminist hareket açısından kritik bir öneme sahip olduğunu şu şekilde belirtmiştir: Özgecan Aslan eylemleri; kadınların, özellikle de genç kadınların hayatlarını kuşatan eril şiddeti kabul etmediklerini gösteren bir kırılma anı yarattı ve uzun erimde gerçekleşecek toplumsal dönüşümlerin tohumlarını içinde taşıyor (Saritaş, 2015: 280).

Bu bölümde, kadın cinayetlerine tanıklık deneyimimi ilk anımsadığım haliyle somutlaştırıyorum. Ahmed’in (2014) duyguların kültürel politikası analizi ve Butler’ın yas beden ilişkisi anlatıları üzerinden incelemeye açıyorum.

“On beş yaşındaydım. Okuldan eve gelmişim, çantamı köşeye fırlatmışım. Annem yemeği hazırlamış. Buzdolabının üstündeki küçücük televizyon açık. Her akşam haber izlerdik ailecek. Bir yandan yemeklerimizi yerken bir yandan boynumuzu havaya kaldırıp küçük ekranda yazanları okumaya çalıştığımızı anımsıyorum. O güne dair hatırladığım en temel şey önümde dumanı tüten mercimek çorbası. Ailemin her zamanki yerlerinde oturuyor oluşu. Sonrasında ise haberlerden duyduklarımız. Mercimek çorbasının kaşığı ağzıma götürürken durduğumu anımsıyorum. Midemde garip bir his. Ne dendi, ne söylendi pek hatırlamıyorum artık. Ama bir duyguyu anımsıyorum: eciş bücüş, ham, anlamlandıramadığım bir duygu. Dönüp baktığımda o ilk duygunun acı olduğunu şimdi anlayabiliyorum.”

Ahmed (2014: 41) acının dünyada nasıl ikamet ettiğimizle, meskenlerimizi oluşturan yüzeyler, bedenler ve nesnelere nasıl bir ilişkide olduğumuzla bağlantılı olduğunu ifade eder. Acı “bir şey hakkında”dır; nesnelere yapışır, belirli kelimeler ve göstergeler acıyı çağrıştırır hale gelir. O gün “Özgecan Aslan” haberine tanıklık etmek benim için böyle bir gösterge oldu, acıyla yapışık.

“...ama acı yalnız değildi; hemen ardından gelen korku eşlikçisiydi. Korkunun kaynağının izlediğim haber olmadığını yeni anlıyorum. Korku, annemin gözünde gördüğüm bir duyguydu. Kendi kızı için aynı ihtimalleri aklından geçiren, dehşete düşmüş bir annenin korkusu. Annemin korkusunun onun bedeninden benim bedenime dolaşımı. Bir şey söylemesine gerek yoktu. Mesaj belliydi: ‘Bu sana da olabilir.’ O masada oturan ben, daha küçücük bir bedendi. Birinin kızydı. Net bir şekilde anlamlandıramasam da ben kadındım ve bu bir tehditti.”

Ahmed’in (2014: 85) “duyguların bedenler arasında dolaşımı” kavramı benim korkunun kaynağının izlediğim haberden önce annemin gözünde gördüğüm korku olduğunu şimdi anlamlandırabiliyorum: Annemin korkusunun onun bedeninden benim bedenime dolaşımı.

“Ertesi gün okula gittim. Okuldan önce toplandığımız parkta arkadaşım ile konuştuğumuzu anımsıyorum. Liselilerin başlattığı eylem çağrılarını, bizim de bir şekilde toplanmamız gerektiğini. Semtteki tüm liselerin birbirleriyle iletişime geçtiğini, aynı yerde aynı anda nasıl toplanabileceğimizi konuşuyorduk. Sanki birdenbire oluşan görünmez bir bağ vardı aramızda. Okulda da bahçede, kızlar tuvaletinde tek konu buydu. Aynaya bakarken yanımda konuşan kızları hatırlıyorum.”

Butler, yasın bizi başkalarına bağlayan temel bir ilişkiselliği açığa çıkardığını ve karmaşık bir politik topluluk hissi yarattığını aktarır. Butler’a göre yası dönüştürücü bir “siyasi kaynağa” (resource for politics) çevirmek mümkündür. Ona göre yas tutmayı eylemsizliğe boyun eğmek olarak değil aksine politik bir eyleme dönüştürmek gerekir.

“Sonraki sene bir arkadaşımınla beraber okulda 8 Mart için bir pano hazırlamak istedik. İdari birimlerden izin aldık. Siyah kumaş aldık, beyaz kalem, pembe kartonlar. Okula girer girmez karşımıza çıkan ilk panoyu, en çok göze çarpacak panoyu seçtik. Üzerini siyah kumaşla örttüük. Sonra her teneffüste gelen giden kız öğrencilerle birlikte o kumaşın üzerine öldürülen kadınların isimlerini yazdık. Tek tek. On beş, on altı yaşımızda bir şeyler yapmanın gururunu taşıdığımızı anımsıyorum.”

“Üç gün sonra o siyah kumaş o panodan kaldırıldı. Hatırlayabildiğim ilk feminist öfkemi o zaman yaşadım. Arkadaşımınla idarenin kapısına dayandık. “Bu pano siyasi, yasal değil” dediğini hatırlıyorum. Biz de çıldırmuş şekilde öldürülen kadınların adını yazmanın nasıl siyasi olabileceğini anlayamayarak kendimizi savunmaya çalışmıştık. O siyah kumaşı ve üzerindeki onlarca kadının adını bir daba o panoda görmedik. Bu, öfkemi ilk kez politik bir güç olarak deneyimlediğim andı.”

İdarenin “bu pano siyasi, yasal değil” demesi, Türkiye’nin o dönemki sosyopolitik ikliminin mikro bir yansımasıydı. Kadına yönelik şiddeti görünür kılmak, öldürülen kadınların isimlerini anmak “siyasi” bir eylem olarak kodlanıyordu. Bu kodlama, Butler’ın yas tutulabilirlik kavramıyla düşünüldüğünde daha da anlamlı hale geliyor şimdi: Hangi bedenlerin yasının tutulabileceği, hangi kayıpların kamusal olarak tanınabileceği siyasi bir karardır. İdare, bu bedenlerin yasını okul mekanında tutmayı “yasal olmayan” bir eylem olarak tanımlayarak, aslında bu bedenlerin yas tutulabilirliğini sınırlandırıyordu.

“Bu bölümü yazarken dönüp o panonun resmini bulmak için epey uğraştım. Saatler süren bir taramanın ardından bir sosyal medya platformunda paylaştığım gönderide buldum. O koca siyah kumaşın üzerine pembe kartonla ‘SIRADAKİ İSİM SEN OLABİLİRSİN’ yazmışız. Kenarlarına melek kanatları koymuşuz. Kenarlarda da hatırladığım gibi öldürülen kadınların isimlerini yazmışız (Görsel 1).”

“Şu an, bugünkü ben olarak o fotoğrafa ilk baktığımda derin bir hayal kırıklığı yaşadım. Çünkü bugün, o cümlelerin yarattığı sorunu net olarak görebiliyorum. ‘Sıradaki isim sen olabilirsin’ demişiz, sanki kadın cinayetleri bir piyango, bir kader meselesi gibi. “Sıradaki” kelimesi kadın bedeni ile potansiyel kurban arasında bir bağ kuruyor ve her kadın bedenini ölümlle ilişkilendiriyor. O pano biz biç farkında olmadan tam da bunu yapıyor: korkuyu feminist direnişin merkezi duygusu haline getirerek kadınları sürekli tetikte, sürekli savunmada, sürekli potansiyel kurban konumunda tutuyor. Bu dil failsiz bir şiddet anlatısı da kuruyor: Kim öldürüyor? Neden öldürüyor? Hangi yapısal koşullar bunu mümkün kılıyor? Bunların hiçbirini yok o cümlede. Sadece bir tehdit var, pasif bir ifadeyle: “sen olabilirsin.” Aynı zamanda korkuyu feminist direnişin temel duygusu olarak sunuyor. Korku elbette gerçek bir duygudur, yaşanandır. Ama bunu mücadelenin merkezi haline getirmek, kadınları sürekli tetikte, sürekli savunmada, sürekli potansiyel kurban konumunda tutmanın yolunu açık tutar. Dahası bu cümlelerin bireyselleştirici

yanlarını fark ediyorum bugün. “Sen” diyor, tekil bir zamir. Sanki bu şiddet bireysel olarak kadınlara, rastgele, öngörülemeyen bir şekilde oluyor. Oysa kadın cinayetleri sistematik, yapısal, toplumsal cinsiyet rejimiyle iç içe geçmiş bir şiddet biçimi diye biliyorum şimdi. “Sen olabilirsin” derken aslında “bu sistemin içinde hepimiz hedefiz ama bireysel olarak korunmalıyız” mesajı veriyoruz. Kolektif bir analize, yapısal bir eleştiriye değil, bireysel bir korkuya davet ediyoruz.”

Ahmed’in (2014) duyguların “yapışkanlığı” kavramıyla düşündüğümde bu cümlelerin korkuyu kadın bedenine nasıl yapıştırdığını görüyorum. Ahmed’e göre duygular belirli nesnelere, bedenlere, söylemlere yapışır ve bu yapışma süreci iktidar ilişkileriyle bağlantılıdır. “Sıradaki isim sen olabilirsin” söylemi, korkuyu kadın bedeninin temel tanımlayıcısı haline getirerek, kadın öznelliğini potansiyel kurban kimliği üzerinden inşa eder. Ahmed (2014: 90) korkunun bedenin küçülmesine neden olduğunu, bedenin tehdide karşı kaçışa hazırlandığı için hareketliliğinin kısıtlandığını belirtir. Butler’ın kırılabilirlik ve güvencesizlik ayrımı, bu cümlelerin politik sınırlarını netleştirir. Butler’a göre tüm bedenler kırılabilir ama bazı bedenler belirli siyasi ve sosyal koşullar tarafından daha fazla yapısal güvencesizliğe maruz bırakılır. Kadın bedeninin kırılabilirliğini evrensel bir durum olarak sunarken bu kırılabilirliği üreten toplumsal cinsiyet rejimini, erkek şiddetini mümkün kılan yapısal koşulları görünmez kılar. Failsiz, sistematik analiz içermeyen, bireyselleştirici bir dil kullanarak kadın bedeninin maruz kaldığı yapısal güvencesizliği kırılabilirlik olarak yeniden kodlar.

“Ama aynı fotoğrafa baktığımda o zamanki on beş, on altı yaşındaki halimizi de görüyorum. Acıyla, korkuyla boğuşan, elindeki araçlarla bir şey yapmaya çalışan iki genç. Feminist teori bilmeyen, toplumsal cinsiyet çalışmalarını okumamış, yapısal şiddet nedir duymamış, sadece her gün haberlerde gördüğü şiddete uğrayan ve öldürülen kadınları bilen iki genç kadın. O acıyı ifade etmenin kendimizce yolunu bulmuşuz: isimleri yazmak, görünür kılmak, unutturmamak için mücadele etmek. “Sıradaki isim sen olabilirsin” cümlesi bugünün ben’inin gözüyle hatalı olabilir. Bununla beraber burada asıl önemli olanın, o dönemde feminist dilimizin sınırlarını gösteriyor oluşu olduğunu düşünüyorum. Korku odaklı, bireyselleştirici bir dil kullanmışız çünkü başka bir dil bilmiyorduk. O zaman için elimizdeki en güçlü araç buymuş.”

Ahmed (2014), duyguların kültürel ve tarihsel olarak şekillendiğini, mevcut duygu repertuarlarının belirli dönemlerde ve bağlamlarda neyin ifade edilebilir olduğunu sınırladığını belirtir. 2015’te, on beş yaşında bir genç kadın olarak feminist dilimin sınırları, o dönem Türkiye’de yaygın olan korku odaklı, bireyselleştirici kadın şiddeti söylemiyle şekillenmişti. O pano, bu sınırların somut bir ifadesiydi. Şimdi, yıllar sonra, o panoya bakarken gördüğüm şey sadece hatalar değil, aynı zamanda bir mücadeleyi düşe kalkan öğrenme süreci. O panodan buraya nasıl geldim? O dilden bugünkü dilime nasıl geçtim? Bunun, feminist bilincin gelişiminin somut bir göstergesi olabilir.

Sistemik Tanıklık: Araştırma Sürecinde Acının Kümülyasyonu

Bu bölümde, lisans döneminde bir kadın cinayeti haberlerine ilişkin bir araştırma projesinde asistan olarak görev aldığım süreçte 2000'den fazla kadın cinayeti haberini okuma deneyimi-mi aktarıyorum. Root'un (1992) sinsi travma kavramını merkeze alarak, gündelik araştırma rutininin kendisinin nasıl travmatik bir yapıya dönüştüğünü; Ahmed'in (2014) acı, korku ve öfke analizleri üzerinden bu duyguların nasıl iç içe geçerek feminist epistemolojik bir konum yarattığını; Butler'ın (2004, 2009) bedensel kırılabilirlik ve yas tutulabilirlik kavramları aracılığıyla kronik tanıklığın bedensel, psikolojik ve politik maliyetini inceliyorum.

“Psikoloji lisansımın üçüncü yılındaydım. Sık sık iletişimde olduğum hocalarım vardı. Bir hocamın birkaç öğrenciyle beraber bizi odasına çağırdığı hatırlıyorum. Hocam bazı araştırma konularından bahsederken “kadın cinayetleriyle ilgili bir çalışma” dediği an lafını bölüp “onu ben yapabilirim hocam” dedim. Neden o kadar hızlı davrandım? Özgecan'ı hatırlıyorum. O ilk acıyı hatırlıyorum. Annemin korkusunu hatırlıyorum. Henüz ne yapacağımı, o araştırma için nasıl bir destek olacağımı bilmiyordum. O gün eve gider gitmez literatürü taramaya başladım. Boyacıoğlu'nun (2016) makalesinde bir üst not gözüme çarptı: ‘Özgecan'ın anısına...’ O an zihninden geçti: ‘Ben de bunu yapmak istiyorum’. O makaleyi hep ayrı bir dosyada sakladım.”

378

Bu an'ı, Ahmed'in (2014) duyguların “yapışkanlığı” kavramının somut bir örneği olarak değerlendiriyorum. Özgecan Aslan cinayeti, bende yalnızca bir haber olarak kalmamış; acı, korku ve öfkenin birlikte yapıştığı bir göstergeye dönüşmüştü. “Kadın cinayetleri araştırması” ifadesini duyduğumda refleksif olarak “ben yaparım” demem, bu yapışkanlığın eyleme dönüşme anıydı. Ahmed (2014: 14) “duygular ne yapar?” sorusunu sorarken, duyguların yalnızca içsel durumlar değil, bizi harekete geçiren, ilişkilendiren, konumlandıran güçler olduğunu vurgular. Benim o andaki kararım, geçmiş acının şimdiki eyleme dönüştüğü bir andı. Aynı zamanda Butler'ın (2004: 21) yasin politik bir kaynağa dönüştürülebileceği argümanının kişisel düzeyde gerçekleşmesi idi: Yasım beni bu araştırmayı üstlenmeye, belgeleme ve tanıklık etme pratiğine yönlendiriyordu.

“İlk günlerde ne yapacağımı tam bilmiyordum. Sadece ne hakkında olduğunu biliyordum çalışmamın. Birkaç gün sonra hocamla yaptığımız çevrimiçi bir toplantıda öğrendim ne yapacağımı. Anıt Savaş aracılığıyla 2017-2022 yılları arasındaki kadın cinayeti haberlerini tek tek inceleyeceğim. Her bir kadın cinayeti haberini en az üç kaynaktan teyit edeceğim. Cinayet tarihi, şehir, ilçe, kadının adı, yaşı, mesleği... Failin adı, mesleği, yaşı, kullandığı cinayet silahı. Bir Excel tablosu var, oraya işleyeceğim. “Ben bunu yapamam ki” diye içimden geçirdiğimi çok net hatırlıyorum. ‘Buna dayanılmaz’ diye düşündüğümü. Ama elbette başladım. İlk haberi açtım: ‘Eşi tarafından öldürülen kadın.’ Tarih yazdım, isim yazdım, yaş yazdım. İkinci haber. Üçüncü. Onuncu. Mekanik bir eylem gibi görünse de aslında her Excel hücremine işlediğim bilgi bir kadının hayatının sona erdiği anın temsiliydi.”

Root'un (1992) sinsi travma kavramsallaştırması, burada işlemeye başlar. İlk haberi okumak, ikinci haberi okumak, onuncu haberi okumak; bunların hiçbirini tek başına travmatik olarak tanımlanmaz. Ancak Root'un vurguladığı gibi, sinsi travma gündelik tekrarda, bu birikimli etkiyi vurgular. Geleneksel travma teorileri tek ve belirgin bir travmatik olaya odaklanırken Root'un çerçevesi baskı altındaki grupların yaşadığı süreğen ve sistematik şiddet deneyimlerini merkeze alır.

“2017 yılındaki kadın cinayeti haberlerini Excel dosyasını bitirdiğim dönemde toplu taşımada artık gözümü kapatamıyordum. Her durakta irkiliyordum, her kapı ziliyle tetikteydim. Her gün uzaklaştırma kararı almasına rağmen korunmayan kadınların haberini okuyordum. Uzaklaştırma kararı almak isteyip ailesinin izin vermediği kadınlar, en yakını ya da hiç tanımadığı biri tarafından canice katledilen kadınlar. Kimseye güvenemeyeceğime inanıyordum. Korunmasız, savunmasız ve açıkta.”

Ahmed'e (2014: 90) göre korku bedenini küçülmesine neden olur; bedeni kaçışa hazırladığı için hareketliliği net bir şekilde kısıtlar. Benim toplu taşımada gözümü kapatamamam, her durakta irkilmem, bu korkunun bedenimde somutlaşmasıydı. Ahmed'in (2014: 85-93) Stanko'nun (1990) çalışmasından hareketle geliştirdiği analiz burada kritiktir: korku yalnızca bireysel bir tepki değil, bedenler arasında dolaşan, yapışan ve bazı bedenlerin hareketliliğini kısıtlarken diğerlerinininkileri genişleten bir tesir politikasıdır. *“Kimseye güvenemeyeceğime inanıyordum”* cümlesi Butler'ın (2004: 26-28) vurguladığı bedensel kırılabilirliğin ve zorunlu ilişkiselliğin bir yönü olarak okunabilir. Butler'ın (2009: 24-25) güvencesizlik kavramı da kritik bir perspektif sunar. Bazı bedenler ve hayatlar kasıtlı bir şekilde korunmasız bırakılarak tehlikeye, yoksunluğa ve şiddete terk edilir. Okuduğum haberler, kadın bedeninin Türkiye'de nasıl sistematik olarak güvencesizliğe maruz bırakıldığını gösteriyordu. Ben de kadın olduğum için güvencesiz ve açıkta hissediyordum.

“...Başka kadınların acısı nasıl benim korkuma dönüşüyordu, net olarak görüyordum. Hissettiğim yalnızca korku olmadığını biliyorum. Var olan öfkemin nasıl arttığını hissedebiliyordum. Haber başlıklarındaki dile duyduğum öfke de korkumla karışıyor. “Aşk cinayeti” başlıkları. Kadınları “şu kadar çocuk annesi” diye yalnızca anne kimliğine sıkıştıran haberler. Faillerin bulanık, blurlu fotoğrafları; kadınların net biçimde gösterilen, özenle seçilmiş fotoğrafı. Kadınların eski sevgiliyle olan resimlerinin “kıskançlık cinayeti” açıklaması olarak paylaşılması. Medyanın “aşk cinayeti”, “kıskançlık cinayeti” söylemi, acıyı bireyselleştiriyor, romantikleştiriyor, failsiz bir anlatı kuruyordu.”

Ahmed'in (2014: 218) öfke analizinin kritik önemi burada açığa çıkıyor: öfke, acının nasıl yorumlandığına dair bir karardır. Bu yorumlama süreci, öfkenin yönünü ve yoğunluğunu belirler. Basdogan ve arkadaşlarının (2021) Türkiye'de kadın cinayetlerinin medya temsiline dair yaptığı analiz, bu haberlerin sistematik olarak mağdurun sorumluluğuna odaklandığını,

failin eylemlerini haklı çıkaracak hafifletici faktörleri öne çıkardığını ve cinayetleri bireysel olaylar olarak çerçeveleyerek yapısal şiddeti görünmez kıldığını ortaya koymuştur. Bu medya çerçevesi, Ahmed'in (2014: 62-63) "tesir ekonomileri" kavramında tanımladığı şekilde çalışır: Belirli söylemler arasındaki dolaşımda duygusal değer birikir, acı ve suçluluk belirli bedenlere yapışır. Medya söylemi, acıyı kadın bedenine yapıştırırken faili bu acıdan muaf tutar. Bu yalnızca söylemsel bir sorun değil, aynı zamanda Butler'ın (2009: 27) "yası tutulabilir bedenler" (grievable lives) kavramsallaştırmasının somut bir örneğidir. Butler'a göre bir yaşamın "yası tutulabilir" olması, o yaşamın bedensel kırılabilirliğinin ve başkalarına olan bağımlılığının ne ölçüde tanındığıyla doğrudan ilişkilidir. Medyanın kadın cinayetlerini bireyselleştiren, romantikleştiren ve mağdur suçlayıcı bir dille sunması, kadın bedenlerinin yasının tutulmasını engeller. Çünkü kadınlar "aşk kurbanı" olarak kodlanır, failin "aşkı" kadının hayatından daha değerli görülür, dolayısıyla kadının kaybı gerçek anlamda yas tutulabilir bir kayıp olarak tanınmaz.

"Öfkem, bu acının ve korkunun nedenini arıyordu ve buluyordu. İşte o dönem "patriyarki" kelimesini gerçekten anladım. Öfkem bir dil buldu. Feminist bir dil. Ve bu dil, acıyı ve korkuyu dönüştürme vaadi taşıyordu. Benim deneyimim yalnızca bir "tükenmişlik" değildi. Kadın olmamdan, Türkiye'de yaşamamdan, o şiddetin potansiyel hedefi olmamdan ayrı düşünülecek bir deneyimdi."

Ahmed (2014: 232-233), öfkenin karşı olduğu şeyi adlandırdığını, nesnesini yarattığını belirtir. Feminist öfke, patriyarki, toplumsal cinsiyet hiyerarşisi, erkek şiddeti gibi kategorileri öfkenin yorumlayıcı çalışmasıyla görünür hale getirir. Benim 2000+ kadın cinayeti haberini okumam, öfkeme bir dil bulma süreciydi. "Patriyarki" artık soyut bir kavram değil, her gün Excel hücrelerine işlediğim somut bir gerçeklikti. Root'un (1992) sinsi travma çerçevesiyle birlikte okuduğumda, bu deneyim dolaylı travmatizasyon literatürünün sınırlarını gösteriyordu. Pearlman ve MacIan (1995) ile Moran ve Asquith'in (2020) çalışmaları profesyonel bağlamlara odaklanırken, benim deneyimim hem profesyonel (araştırmacı olarak) hem de varoluşsal (kadın olarak) bir konumdan şekilleniyordu. Bu ikili konum, dolaylı travmatizasyonun mevcut kavramsal çerçevelerinin Türkiye'de kadın olarak yaşamının ve kadın cinayetlerine kronik tanıklığın özgül gerçekliğini yakalamakta yetersiz kaldığını gösteriyordu. Haraway'in (1988: 585) deyişiyle, gözlerim artık "bu kanla yapılmıştı" ve bu konumdan görmek hem yıkıcı hem de feminist epistemolojik bir güç yaratıyordu.

Ahmed'in feminist duygu analizindeki temel vurguyu Excel hücrelerinde yaşıyordum: acı, öfke ve korku birbirini doğrusal olarak üretmez; birlikte var olurlar, aynı anda, aynı bedende. Her haber okuduğumda üçünü birden hissediyordum. Ahmed'in (2014: 42) "acının olumsuzluğu" kavramı, acı dünyayla olumsuz bir bağdır, bedenlerin ne yapıyor olduklarına bağlı oluşunu ifade eder. O kadınların acısı benim acım oluyordu çünkü aynı bedende yaşıyorduk, kadın bedeninde. Ve bu acıyla birlikte korku geliyordu. Ahmed'in (2014: 90) ifadesiyle korku

gelecekteki acı beklentisidir. Bununla beraber Ahmed'in (2014: 218) "öfkemin nesnesini yarattığı" ifadesi burada işliyordu. Öfkemin bir dil bulduğunu, feminist bir dil. Ve bu dil, acıyı ve korkuyu dönüştürme vaadi taşıyordu. Benim deneyimim yalnızca bir "tükenmişlik" değildi. Kadın olmamdan, Türkiye'de yaşamamdan, o şiddetin potansiyel hedefi olmamdan ayrı düşünülemez bir deneyimdi.

Bu Çalışmayı Yazan Ben

Psikoloji eğitimi ve klinik pratik, araştırmacının ve terapistin "nesnelliği" üzerine kurulmuş normatif beklentilerle şekillenir. Bu bölümün amacı, kadın cinayetlerine kronik tanıklık deneyimini psikoloji eğitiminde ve gelecekteki klinik pratikte nasıl konumlandıracağımı düşünüm- sel olarak incelemek ve feminist bir araştırmacı-psikolog öznelliğinin imkânını araştırmaktır. Bu bölüm, önceki iki bölümden farklı olarak geçmişteki belli bir zaman dilimini değil yüksek lisans eğitimim boyunca zihnime takılan, kadın-araştırmacı-psikolog kimliklerimin kesiştiği noktalarda ortaya çıkan sorguları ele almaktadır.

"Şu an bu satırları yazıyorum. Yüksek lisans öğrencisiyim, psikolog oldum, araştırmacı olmak istiyorum. Psikoloji eğitimim boyunca araştırma yapmanın nesnellik olduğunu, veriyle aramıza mesafe koymak olduğunu, duyguların ötede kalması gerektiğini öğrendim. Önceki kısımlarda anlattıklarımı düşünüyorum, hissettiklerimi anımsıyorum: duyguları nereye koyacağım? Bu acıyı, bu korkuyu, bu öfkeyi hangi "nesnel" kategoriye yerleştireceğim? O nesnel kategori, bu nötrlük kime hizmet edecek?"

Ahmed'in (2014: 213) "duygular düşünmenin bir şeklidir" ifadesi benim için dönüştürücüydü: eğitimim boyunca öğretilenlerin aksine duygularımın birer bilgi kaynağı olduğu fikrini duymak. Jaggar (1989), erkeklerle özdeşleştirilen "akıl" bilgi üretiminin aracı olarak kodlanırken kadınlarla ilişkilendirilen "duyguyu" bilgiyi kirleten, nesnelliği bozan bir faktör olarak dışlandığını ifade etmiştir. Jaggar'a göre duygular, toplumsal gerçekliğe dair teorik ve pratik bilgi üretmenin vazgeçilmez araçlarıdır. Özellikle de baskı altındaki grupların duyguları, hegemonik düzenin görünmez kıldığı iktidar ilişkilerini açığa çıkarma potansiyeli taşır. Özgecan Aslan'ın haberini gördüğümde hissettiğim o ilk acı, kadın cinayetlerine tanıklık etmenin ne demek olduğuna dair bir bilgiydi. Excel hücrelerini doldururken ellerimin titremesi, sistematik şiddete kronik maruziyet karşısında bedenim nasıl tepki verdiğine dair bir bilgiydi. Butler'ın (2004: 20-21) bedensel kırılma analizinde vurguladığı gibi, bedenimiz dünyayı algılama ve bilme biçimimizi şekillendirir. Tenimiz ve etimiz bizi başkalarının bakışına, temasına ve potansiyel şiddetine açık kılar ve bu açıklık, soyut bir felsefe meselesi değildir. Bu açıklık her gün yaşanan bedensel bir gerçekliktir. Kadın cinayeti haberlerini okurken bedenimde hissettiğim acı, korku ve öfke, Butler'ın deyişiyle, ortak bedensel kırılma analizimizin farkındalığıydı. Bu duygular beni öldürülen kadınlardan ayıran değil, onlara bağlayan bir bilgi üretiyordu.

Ahmed'in (2014: 23) duyguların özel alana indirgenmesinin kamusal boyutlarını ve sosyal hayatı düzenlemedeki rollerini gizlediği tespiti, psikoloji eğitiminin terapist duygularını nasıl yönettiğini de açıklar. Terapistin "özel" duyguları olduğu varsayılır bunlar kontrol edilmesi, bastırılması ya da süpervizyon oturumlarında "işlenmesi" gereken bireysel tepkilerdir. Ancak yalnızca kendi acımı yaşamıyorum; Türkiye'de kadın olarak var olmanın kolektif acısını yaşıyorum.

Brown (2022), feminist terapi yaklaşımının terapisti toplumsal bağlamdan izole edilmiş bir "nötr" özne olarak değil, belirli bir toplumsal konumda yaşayan, bu konumun farkında olan ve bu farkındalığı terapötik ilişkiye taşıyabilen bir özne olarak kavradığını belirtir. Psikoloji pratiğinde bu farkındalık, terapötik ilişkinin yalnızca teknik bir müdahale değil, aynı zamanda bağlamla iç içe geçmiş bir karşılaşma olduğunu kabul etmeyi gerektirir. Butler'ın (2004: 26-28) vurguladığı gibi, ilişkilerimiz yalıtılmış bireyler arasındaki rastlantısal bağlar değil, bizi biz yapan, hayatta kalmamızı mümkün kılan zorunlu bağlardır. Terapötik ilişki de bu zorunlu ilişkisellik içinde şekillenir. Ben kendi durduğum yerden dünyayı gören bir terapist olarak herhangi bir toplumsal cinsiyete ilişkin şiddet anlatısına "dışarıdan" tanıklık edemem. Çünkü ortak kırılğanlığımız, Butler'ın deyimiyle, beni danışanla aynı yapısal güvencesizlik rejimi içinde konumlandırır. Bu, terapötik ilişkiyi zayıflatmaz; aksine Herman'ın (1992) travma terapisinde tanıklık kavramında vurguladığı gibi, gerçek bir tanıklığın yani terapistin de bu süreçte dönüştüğünü, etkilendiğini kabul eden bir tanıklığın koşuludur.

Sonuç

Bu çalışmada, Türkiye'de kadın cinayetlerine kronik tanıklık deneyiminin acı, öfke ve korku duygularını nasıl şekillendirdiğini otoetnografik bir anlatıyla inceledim. On beş yaşında Özgecan Aslan cinayetiyle karşılaştığım andan lisans döneminde iki binden fazla kadın cinayeti haberini işlediğim sürece, oradan bugün bu satırları yazan araştırmacı-psikolog kimliğime uzanan bir yolculukta bedenimin taşıdığı izleri görünür kılmaya çalıştım.

Çalışmanın temel bulgusu şudur: acı, öfke ve korku birbirini doğrusal olarak üretmez; birlikte var olurlar, aynı anda, aynı bedende. Feminist tartışmalarda öfke sıklıkla "tek meşru duygu" olarak ön plana çıkarken acı kadınsı zaafiyete, korku ise ataerkil kontrole indirgenilmektedir. Oysa bu çalışma göstermiştir ki bu üç duygu birbirini besler, dönüştürür ve feminist bilincin oluşumunda eşzamanlı rol oynar. Acı olmadan öfke yönsüz kalır; öfke olmadan acı bireyselleşir; korku olmadan deneyimin bedensel somutluğu görünmez olur.

Kuramsal olarak, Sara Ahmed'in duygu politikası, Judith Butler'ın yas ve bedensel kırılğanlık çerçevesi ve Maria Root'un sinsi travma kavramının bir araya gelmesi, kadın cinayeti haberlerine tanıklığın yalnızca bireysel bir psikolojik tepki değil, aynı zamanda bedenler arası dolaşan, birikimli etkiler yaratan politik bir süreç olduğunu kavramsallaştırmayı mümkün kıldı. Bu üçlü kavramsal çerçeve, Türkiye'de kadın olarak yaşamının gündelik gerçekliğini ve kronik tanıklığın bedensel, duygusal ve epistemik maliyetini anlamlandırma imkanı sundu.

Metodolojik olarak otoetnografi, geleneksel araştırma yaklaşımlarının “nesnellik” adına araştırmacının bedenini ve duygularını dışladığı noktada alternatif bir bilgi üretim pratiği sundu. Bedenimi ve duygularımı veri olarak kabul etmek, kadın cinayeti haberlerine tanıklık deneyiminin bilgi olarak tanınmasını mümkün kıldı. Bu, feminist epistemolojinin “konumlanmış bilgi” ilkesinin somut bir uygulamasıdır.

Bu çalışmanın sınırlılıkları düşünömsel sürecin parçasıdır. Sunduğum deneyim, Türkiye’de kadın cinayetlerine tanıklık eden tüm kadınların deneyimini temsil etme iddiası taşımaz. Bu, belirli bir toplumsal konumdan (Ankara’da yaşayan, akademik kaynaklara erişimi olan, orta sınıf bir kadın-araştırmacı-psikolog) şekillenen kısmi bir perspektiftir. Ancak otoetnografinin gücü genellenebilirlik olması değil yankı yaratma kapasitesinde ve okuyucunun kendi deneyimlerini yeniden değerlendirmesine alan açmasıdır.

Bu çalışma psikoloji alanı için de bir çağrı içermektedir. Araştırmacının ve terapistin “nesnel” kalma baskısı, duyguların bilgi olarak kabul edilmemesi, kadın cinayeti haberlerine tanıklık deneyiminin “bireysel zafiyet” olarak kodlanması yeniden sorgulanmayı beklemektedir. Feminist psikoloji pratiğinde duyguların bilgi olarak kabulü, yalnızca araştırma yöntemlerini değil, terapötik ilişkinin kendisini de dönüştürme potansiyeli taşır.

Gelecek araştırmalar için birkaç yön önerilebilir: Kadın cinayeti haberlerine tanıklık deneyiminin farklı toplumsal konumlardan (sınıf, etnisite, cinsel yönelim, engellilik) nasıl yaşandığının incelenmesi; gazetecilerin, aktivistlerin ve hukuk çalışanlarının kronik tanıklık deneyimlerinin araştırılması bu alana katkı sunabilir.

Türkiye’de kadın cinayetleri durmadı. Haberler durmadı. Her gün yeni bir isim, her hafta yeni bir cinayet. Bu çalışmayı bitiriyorum ancak tanıklığımız bitmiyor. Ahmed (2014: 232) umudun geleceği beklemek değil, şimdi harekete geçmek olduğunu ifade eder. Bu metni yazmak benim umut pratiğimdir: acıyı, öfkeyi, korkumu gizlemek yerine onlarla birlikte var olabileceğimi kabul etmek ve bunu ifade etmekten çekinmemek. Kadın cinayeti haberlerine tanıklık etmenin bıraktığı izleri yazmak, o izleri görünür kılmak ve belki de bu satırları okuyan başka kadınların, araştırmacıların, terapistlerin kendi izlerini tanımalarına alan açmak. Umut olmadan öfke çaresizliğe dönüşür. Ama umutla birlikte öfke, acıyı ve korkuyu dönüştürme vaadi taşır. Bu çalışma, o vadin küçük bir parçasıdır.

Kaynakça

- Ahmed, S. (2014). *Duyguların kültürel politikası* (S. Komut, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Akbaş, G. E., & Karataş, K. (2024). Femicide in Turkey: A document analysis of news from 2011 to 2019. *Journal of Social Service Research*, 50(1), 54–72. <https://doi.org/10.1080/01488376.2023.2271958>
- Başdoğan, M., Özdoğan, Z., & Huber, L. (2021). How ageist and sexist framing is used in Turkish media to normalize femicide: A content analysis. *International Journal of Communication*, 15, 3089–3114.

- Boesten, J., & Gavilán, L. (2024). Debris: Autoethnography, feminist epistemology, ethics, and sexual violence. *International Feminist Journal of Politics*, 26(3), 523–543. <https://doi.org/10.1080/14616742.2024.2356012>
- Boyacıoğlu, İ. (2016). Dünden bugüne Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve ulusal kadın çalışmaları: Psikolojik araştırmalara davet. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(Özel Sayı), 126–145.
- Brown, L. S. (2022). *Feminist terapi* (Ö. Yılmaz, Çev.). Okuyan Us Yayınları.
- Butler, J. (2004). *Precarious life: The powers of mourning and violence*. Verso.
- Butler, J. (2009). *Frames of war: When is life grievable?* Verso.
- Canbolat, F. (2022). “Ya dışındasındır çemberin ya da içinde yer alacaksın”: Psikanalitik bağlamda otoetnografi. İçinde T. Gençöz (Ed.), *Psikolojide nitel çalışmalar* (ss. 209–226). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Chubin, F. (2014). You may smother my voice, but you will hear my silence: An autoethnography on street sexual harassment, the discourse of shame and women’s resistance in Iran. *Sexualities*, 17(1–2), 176–193. <https://doi.org/10.1177/1363460713511097>
- Denzin, N. K. (1988). *Interpretive interactionism*. Sage.
- Ellis, C., Adams, T. E., & Bochner, A. P. (2011). Autoethnography: An overview. *Historical Social Research*, 36(4), 273–290.
- Ellis, C., & Bochner, A. P. (2000). Autoethnography, personal narrative, reflexivity: Researcher as subject. İçinde N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (ss. 733–768). Sage.
- Erbaydar, N. P., Muharremoğlu, Z. D., & Mutlu, D. A. (2022). Femicides in Turkey: Analysis of the last two decades’ cases. *European Journal of Public Health*, 32(Supplement_3), ckac129.617. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckac129.617>
- Gündüz-Maraş, A. (2022). Klinik psikoloji alanında nitel çalışmalar. İçinde T. Gençöz (Ed.), *Psikolojide nitel çalışmalar* (ss. 185–203). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Haraway, D. (1988). Situated knowledges: The science question in feminism and the privilege of partial perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575–599.
- Jaggar, A. M. (1989). Love and knowledge: Emotion in feminist epistemology. *Inquiry*, 32(2), 151–176.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2026). *Veriler*. <https://kadin cinayetlerini durduracagiz.net/kategori/veriler>
- Lux, B. K., Kos, M. C., Ward, D., Kolling, F. W., Li, X., Jakubzick, C. V., ... Wager, T. (2026). Vicarious trauma primes innate immunity and reconfigures human brain networks. *bioRxiv*. <https://doi.org/10.64898/2026.01.05.697785>
- Moran, R. J., & Asquith, N. L. (2020). Understanding the vicarious trauma and emotional labour of criminological research. *Methodological Innovations*, 13(2), 1–11. <https://doi.org/10.1177/2059799120926085>
- Morrow, S. (2024). Nowhere to turn: A Black feminist autoethnography of interpersonal violence. *Qualitative Social Work*, 23(4), 667–681.
- Pearlman, L. A., & Mac Ian, P. S. (1995). Vicarious traumatization: An empirical study of the effects of trauma work on trauma therapists. *Professional Psychology: Research and Practice*, 26(6), 558–565. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.26.6.558>
- Reinharz, S. (1992). *Feminist methods in social research*. Oxford University Press.

